మహాభారతం

(తేట తెలుగు భాషలో)

సంస్కృత మూలం.
భగవాన్ వ్యాస మహర్షి.

తెలుగు మూలం:

శ్రీ నన్నయభట్టారకుడు

శ్రీ తిక్కన సోమయాజి

శ్రీ ఎఱ్రాప్రగడ.

(కవిత్రయం).

తెలుగు అనుసరణ

(కవిత్రయం పాద రేణువు)

Modali Venkata Subrahmanyam, B.A., B.G.L.
2-31, chaitanyapuri,
Hyderabad-500060
South India.
subrahmanyam_mv1947@yaoo.co.in
subrahmanyammv1947@gmail.com
Ph:040-2404 8104

మహాభారతం

సభాపర్వము

ద్వితీయాశ్వాసము.

నైమిశారణ్యంలో మహా భారత కధను శౌనకాది మహామునులకు చెపుతున్న ఉగ్రశ్ర వసుడు అనే కధకుడు (సూతి) ఇలా చెప్పసాగాడు.

రాజసూయయాగం ప్రారంభం అయింది. ఆ యాగాన్ని చూచి తాత గారైన భీష్ముడు ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు.

" ధర్మజా! స్నాతకుడు, ఋత్విజుడు, సద్గురుడు, అందరికి ఇష్టుడు, భూతలేశుడు, జ్ఞానసంప న్నుడు అయిన   వారు పూజనీయులు. అలాంటి మహానుభావుని ఒక్కరిని పూజించు." అని అన్నాడు.

" అలాంటి మహానుభావుడు ఎవరో తమరే చెప్పండి" అని అడిగాడు ధర్మరాజు.

" ఇంకెవరు? సాక్షాత్తు మహా విష్ణు స్వరూపుడు అయిన శ్రీకృష్ణుడే అగ్రపూజకుతగిన వాడు" అని అన్నాడు భీష్ముడు.

మనసులో మాట చెప్పినందుకు ధర్మరాజు సంతోషించాడు. సహదేవుడు తెచ్చిన అర్ఘ్యమును శ్రీకృష్ణునికి ప్రీతితో సమర్పించాడు.

దానిని చూచి సహించలేక పోయాడు శిశుపాలుడు. ధర్మరాజును చూచి ఇలా అన్నాడు.

"ఓ ధర్మ రాజా! ఈ సభలో ఎంతో మంది మహారాజులు ఉన్నారు. విశిష్ఠంగా పూజింపతగ్గ వారు, బ్రా హ్మణులు ఎంతోమంది ఉన్నారు. కాని ఆ గాంగేయుని దుర్బోధ వలన నీవు చెడు నడవడి కల ఈ కృష్ణుని పూజిస్తున్నావు. ఇది నీ అవివే కము కాదా? ఆ దాశార్హుడు పూజార్హుడా? ఈ భీష్మునికి ఆలోచన లేదు. అందుకే నీకు ఈ దుర్బోధ చేశాడు. మీరు కృష్ణునికి అంతగా కావలసిన వారు ఐతే మీఇంటికి పిలిచి మర్యాదలు చెయ్యండి. అంతేగాని, పదిమంది ఎదుట ఈ మహాసభలో మర్యాద చెయ్యకండి. ఎందుకంటే ఆ మర్యాదకు ఇతడు అర్హుడు కాదు.

ధర్మరాజా! ఈ కృష్ణుని నీవు వృద్ధుడు అని పూజిస్తున్నావా? ఈ సభలో ఆయన కన్నా వృద్ధుడు నీ తండ్రి వసుదేవుడు ఉన్నాడు కదా! ఋత్విజుడు అని పూజిస్తున్నావా? దానికి వేదవ్యాసుడు ఉన్నాడు కదా! ఆచార్యుడు అని పూజిస్తున్నావా ? దానికి ద్రోణాచార్యులు, కృపాచార్యులు ఉన్నారు కదా! పోనీ భూనాధుడు అని పూజిస్తున్నా వా ? యాదవ రాజులు ఎంతోమంది ఉన్నారు కదా! ఏ అర్హత ఉందని కృష్ణునికి అగ్ర తాంబూలము ఇచ్చావు? ఈ భీష్ముడు చెప్పాడని పది మందిలో పరువు పోగొట్టుకున్నావు కదా! ధర్మరాజు పూజ్యుడని, గుణవంతుడివని ఈరాజసూయానికి ఎందరో రాజులు వస్తే వారిని

ఇలా అవమానిస్తా వా? నీవు అజ్ఞానంతో ఇచ్చినా సిగ్గులేకుండా కృష్ణుడు ఆ అర్ఘ్యం ఎలా తీసుకున్నాడు? ఇక్కడ కృష్ణుని పూజించడం నపుంస కుడికి పెళ్లి చెయ్యడం లాంటిది. చెవిటి వాడికి వీనుల విందైన సంగీతం వినిపించడం లాంటిది. గుడ్డి వాడికి అందమయిన అమ్మాయిని చూపించడం లాంటిది. ధర్మజా! ఈ సభలో నిన్ను చూచి అందరూ నవ్వుతున్నారు తెలుసా? " అంటూ శిశుపాలుడు సభ విడిచి పెట్టాడు.

ధర్మరాజు శిశుపాలుని వెంట ళ్లాడు. "శిశుపాలా! నీలాంటి ప్రభువులకు పరుషంగా మాట్లాడటం తగునా? సాక్షాత్తు ఆ మహావిష్ణు అవతారము అని, పూజార్హుడని తెలుసుకొని భీష్ముడు శ్రీ కృష్ణునికి అర్ఘ్యం ఇమ్మన్నాడు. అది దోషం ఎలా అవుతుంది? శ్రీకృష్ణుని భీష్ముడు అర్థ చేసుకున్నట్టు నీవు ఎలా అర్థం చేసుకోగలవు?పెద్దలను గురించి తెలుసుకోడం అల్పులకు సాధ్యమా? లోకోత్తరుడని అందరూ కీర్తిస్తుం టే నువ్వు ఇలా కాదనడం భావ్యమా?" అని శిశుపాలుడికి నచ్చ చెప్ప బోయాడు ధర్మరాజు.

అప్పుడు భీష్ముడు ధర్మరాజును చూచి " ధర్మజా! శిశు పాలుడు బాలుడు. చెడు ప్రవర్తన కల వాడు. వా డిని ఒప్పించే ప్రయ త్నం ఎందుకు చేస్తావు? కొద్దిపాటి రాజ్యం లభించగానే మదం తలకె క్కిన వా డు. అకారణం గా పెద్దలను నిందించే వాడు. వీడికి ధర్మా ధర్మములు ఎలా తెలుస్తాయి?" అని ధర్మరాజుతో అని శిశుపాలుని చూచి

"శిశుపాలా! బుద్ధిలేకుండా శ్రీ కృష్ణునికి అర్ఘ్యం స్వీకరించే

యోగ్యత లేదంటా ? ఇక్కడ ఉన్న రాజులందరూ నాడు జరాసంధుని చెర నుండి ఆ మహానుభావుడు శ్రీ కృష్ణుడు విడిపించిన వాళ్ళే కదా! జ్ఞాన వృద్ధుడైతే, బాలుడైనా పూజనీయుడే! అమిత పరాక్రమవంతుడైన క్షత్రియుడు పూజనీయుడే! శ్రీకృష్ణుడు మహా జ్ఞాని. మురుడు అనే రాక్షసుని సంహరించి మురారి అనే కీర్తి గడించాడు. అందుకే శ్రీకృష్ణుడే లోకారాధ్యుడు. వృద్ధులు లక్షమంది ఉన్ననూ అందులో జ్ఞాన వృద్ధుడినేపూజిస్తాము. ఇతరులను పూజిస్తే వారు మాత్ర ము తృప్తిపొందుతారు. శ్రీకృష్ణుని పూజిస్తే లోకమంతా తృప్తి చెందుతుంది. తెలుసా?" అన్నాడు భీష్ముడు.

ఇంతలో సహదేవుడు లేచి "మేము శ్రీకృష్ణుడికి అర్ఘ్యం ఇచ్చాము మా ఇష్టం. ఎవరైనా దుర్జనులు దీనికి కాదంటే వా రిని నా పాదం కింద పెట్టి అణగ ద్రొక్కెదను!" అంటూ భీకరంగా తన పాదం ఎత్తాడు.

భీకరుడైన సహదేవుని చూచి సభ అంతా భయభ్రాంతమయింది. అప్పుడు శిశుపాలుని సేనాధిపతి అయిన సునీధుడు తన సైన్యాన్ని, తమ పక్షాన ఉన్న రాజులందరిని ఒకటిగా చేర్చి యుద్ధానికి సిద్ధం అయ్యాడు. ఈ పరిణామానికి ధర్మరాజు కలత చెందాడు.

భీష్ముని చూచి "పితామహా! ఆహూతులైన రాజులందరూ కలత చెంది ఉన్నారు. తమరే శాంతిపరచాలి" అని అన్నాడు.

అప్పుడు భీష్ముడు "ధర్మజా! కలతపడకుము. సకల రాక్షస సంహారుడు సాక్షాత్తు శ్రీకృష్ణుడు ఈ యాగాన్ని రక్షిస్తున్నాడు. ఎవరూ ఈ యాగాన్ని విఘ్నము చెయ్యలేరు."

ఆ మాటలకు శిశుపాలుడు కోపించాడు.

"ఈ ముదుసలి భీష్ముడు ఆ యాదవుడిని పరమ ఈశ్వరుడు అని పొగిడాడు. ఈ పాండవులు ధర్మాత్ములట. ఇక్కడ ఉన్న రాజులందరూ అధీరులా! పూతన అనే స్త్రీని చంపుట, ప్రాణరహితమయిన బండిని తన్నుట, పుచ్చిన చెట్లను పడదోయుట, ఒక చిన్న పుట్టలాంటి కొండను ఎత్తుట ఇవన్ని పరాక్రమాలా! అవి మీరు పొగడాలా! స్త్రీ వధ చేసిన వాడికి మర్యాదలా! మీ నాలుకలు సహస్ర చీలికలు చెయ్యాలి.

ఇంక తమరి సంగతి! మరొకరు ప్రేమించిన కన్యను అపహరించి తెచ్చి తమ్ముడికి కట్టబెట్టచూచావు. కాని ధర్మం తెలిసిన నీ తమ్ముడు అంబను విడిచిపెట్టాడు. సంతాన హీనుడవు. నువ్వు ధర్మపన్నాలు చెబుతావా! ఈ కృష్ణుని వీరత్వం నాకు తెలియదా! మహావీరుడైన జరాసంధునికి భయపడి పది మార్లు పారిపోయాడు. భీమార్జునులను సహాయం తీసుకొని కపట బ్రాహ్మణ వేషాలలో వచ్చి చంపారు. ఇది వీరత్వమా!" అని అన్నాడు.

శ్రీ కృష్ణుని ఆ విధంగా తూలనాడటం చూచి భీముడు కోపంతో ఊగిపోయాడు. శిశుపాలుడిని చంపడానికి కోపంతో ముందుకు ఉరికాడు. భీష్ముడు భీముని ఆపాడు.

"భీమసేనా! ఈ శిశుపాలుని నువ్వుచంపరాదు.. ఈ దుర్మార్గుడు దమఘోషుడు సాత్వతి కి పుట్టాడు. పుట్టుకతోనే నాలుగు భుజాలతో, నొసటిమీద కన్నుతో, గార్ధభ స్వరంతో పుట్టాడు. ఆ తల్లితండ్రులు ఆ కుమారుడిని చూచి కలత చెందారు. అప్పుడు అశరీర వాణి ఈ

బాలుడిని ఎవరు ఎత్తుకొన్నపుడు ఇతను మామూలు రూపం పొందుతాడో అతనే ఇతనిని చంపగలడు అని పలికింది. అప్పటినుండి ఆ బాలుడిని అందరికి ఇవ్వసాగారు.

ఒక రోజు బలరామ కృష్ణులు ఆ బాలుడిని చూడటానికి వచ్చారు. ప్రధమంగా శ్రీకృష్ణుడుఎత్తుకున్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు ఎత్తుకోగానే ఆ బాలుడు అతనికి అధికంగా ఉన్న చేతులు కన్ను అణగిపోయాయి. శ్రీకృష్ణుని చేతిలో అతని మరణం తధ్యమని తలచిన అతని తల్లి శ్రీకృష్ణుని చూచి " శ్రీకృష్ణా! నీ మరిది అయిన ఇతని తప్పులు ఒక్క శతం క్షమించు." అని కోరింది. అలాగే అన్నాడు శ్రీకృష్ణుడు. ఇతని నూరు తప్పులు పూర్తి కాగానే ఇతడు శ్రీకృష్ణుని చేతిలో హతుడౌతాడు" అని చెప్పాడు భీష్ముడు.

అప్పటికీ శివుపాలుడికి బుద్ధిరాలేదు. " శ్రీకృష్ణా! ఈ ముదుసలి భీష్ముడు, ఈ పాండవులు అనర్హుడైన నిన్ను సన్మానించారు. అది నేను సహించలేను. నాతో యుద్ధానికి సిద్ధంకండి" అని అన్నాడు.

అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు అందరిని చూచి " మేము ప్రాగ్జ్యోతిష పురం మీద దండెత్తి న సమయంలో ఈ శిశుపాలుడు ద్వారకా నగరాన్ని తగలపెట్టాడు. భోజరాజులు రైవతకాద్రి మీద భార్యలతో గడుపుతుంటే వా రిని దారుణంగా చంపాడు. నా తండ్రి వసుదేవుడు అశ్వ మేధయాగం చేస్తుంటే, ఆ అశ్వాన్ని అపహరించాడు. బభ్రుని భార్యను తన భార్యగా చేసుకున్నాడు. నా అత్త సాత్వతి కోరిక ప్రకారము నూరు తప్పులు సహించాను. ఇతడు నాకు పరమ శత్రువయ్యాడు" అని అన్నాడు.

అప్పుడు శిశుపాలుడు శ్రీ కృష్ణుని చూచి " దుర్మార్గుడా! నేను పెళ్లి చేసుకోదలచిన కన్యను అపహరించి ఇంకా సిగ్గు లేకుండా మాట్లాడుతున్నావా ! " అని దూషించాడు.

ఇంక శ్రీకృష్ణుడు సహించలేక పోయాడు. తన చక్రాయుధాన్ని ప్రయోగించాడు. ఆ చక్రాయుధం శిశుపాలుని శిరస్సు నరికింది. శిశుపాలుని శరీరం నేలమీద పడింది. శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజుతో శిశుపాలునికి అంత్యక్రియలు జరిపించమన్నాడు. శిశుపాలుని కుమారుని ఛేధిదేశానికి రాజుగా చేశాడు. శిశుపాలుని వధతో రాజసూయం పరిసమాప్తి అయింది.

ధర్మరాజు రాజసూయానికి విచ్చేసిన దేవతలను, గురువులను, బ్రాహ్మణులను, తృప్తిపరిచాడు. ధర్మరాజు ఆజ్ఞప్రకారము భీమసేనుడు భీష్మ, ధృతరాష్ట్రులను, అర్జునుడు ద్రుపదుని, నకులుడు శల్య, సుబలు లను, సహదేవుడు ద్రోణ,కృప,అశ్వత్థామలను, ధృష్టద్యుమ్నుడు విరాట, భగదత్తులను, అభిమన్యుడు ఉపపాండవులు మిగిలిన దేశాధీశులను సాగనంపారు.

శ్రీకృష్ణుడు కూడా ధర్మరాజు వద్ద సెలవు తీసుకొని ద్వారకకు పయనమయ్యాడు. పాండవులు అందరూ శ్రీకృష్ణుని సాదరంగా సాగనంపారు.

మయసభావిశేషాలను చూడడానికి దుర్యోధనుడు, శకుని, ఇంద్ర ప్రస్థములో ఉన్నారు. ఒకరోజు సుయోధనుడు ఒంటరిగా మయసభ చూడడానికి వచ్చాడు. దాని అపూర్వ సౌందర్యానికి ఆశ్చర్యపోయాడు.

కాని అక్కడక్కడ భంగపడ్డాడు. తెరిచి ఉన్న ద్వారాన్నిమూసినదిగానూ, మూసిఉన్న ద్వారం తెరచినదిగానూ భ్రమపడ్డాడు. లలాటము కొట్టుకున్నాడు. మరియొకచోట నీరు లేని చోట నీరు ఉన్నది అనుకొని, నీరు ఉన్నచోట లేదు అనుకొని దిగి బట్టలు తడుపుకున్నాడు. అతని అవస్థ చూచి పాండవులు ద్రౌపది నవ్వుకున్నారు. ఇది చూచి ధర్మరాజు సుయోధనునికి మంచి వస్త్రాలు, ఆభరణాలుఇచ్చి పంపించాడు.

కాని దుర్యోధనుడు తనకు జరిగిన అవమానానికి సిగ్గుపడ్డాడు. హస్తినకు బయలుదేరాడు. పాండవుల విబ ఫానికి అతనికి అసూయ కలిగింది. మయసభా విభవము అతని మనస్సుకు అగ్నిజ్వాల అయింది. సహించలేకపోయాడు. రోజురోజుకూ కృశించి పోసాగాడు.

ఇదిచూచి శకుని ఇలా అన్నాడు. "సుయోధనా! నీకు ఏమయింది. ఎందుకు ఇలా ఉన్నావు.ఎవరితో మాట్లాడటం లేదు. రాచకార్యాలు చూడటంలేదు. నీ దు:ఖానికి కారణం చెప్పు?" అని అడిగాడు.

"మామా! మయసభ చూచినావు కదా! అలాంటిసభ ఎక్కడైనా కలదా! అంతటి అపూర్వ మయిన మయసభను కలిగిన ధర్మరాజు ఎంతటి అదృష్టవంతుడో కదా! ఈ భూమి మీద ఉన్న రాజులందరూ ధర్మరాజుకు లొంగి అతనికి అమూల్యమయిన కప్పములు సమర్పించు కున్నారు. ధర్మరాజు చక్రవర్తి అయ్యాడు. యాదవుడయిన శ్రీకృష్ణుడు శిశుపాలుని తన చక్రంతో వధిస్తే రాజులందరూ శ్రీ కృష్ణుని పొగిడారు కాని ఇది ఏమి అని అడగలేదు. మామా! పాండవుల ఐశ్వర్యము నాకు సహించరానిదిగా ఉన్నది. అభిమాన ధనుడైన మహారాజు తన

దాయాదుల విభవమును, తన తగ్గుదలను సహించగలడా?" అని దు:ఖించసాగాడు.

దానికి శకుని "సుయోధనా! దీనికి ఇంత చింతించెదవు ఏల? నువ్వు ధృతరాష్ట్రుని అనుమతి పొందుము. పాండవుల లక్ష్మిని నీకు సమకూర్చెద!" అని అన్నాడు.

ఇద్దరూ ధృతరాష్ట్రుని వద్దకు వెళ్లారు. తన కుమారుని శరీరం కృశించడం గూర్చి విని ఎంతో చింతించాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

"నాయనా సుయోధనా! కౌరవ సంపద అంతా నీకు ఇచ్చాను కదా! నీకు ఇష్టంకాని వా రు ఎవరూ లేరు కదా! దేవేంద్రునితో సమానమయిన భోగభాగ్యాలు నీకు ఉన్నాయికదా! అందరు రాజులూ నిన్ను భక్తితో కొలుస్తున్నారుకదా! నీవు కృశించడం విరక్తి చెందడం ఎందుకు?" అని అడిగాడు.

"తండ్రీ! పాండవుల ఐశ్వర్యము ఇంద్రుని ఐశ్వర్యముకన్నా ఎక్కువ కదా! పాండవుల కీర్తి నలుదిక్కులా విస్తరించింది. సమస్త భారత దేశము పాండవులకు అధీనమయి ఉండగా, ఒక రాకుమారుడి నై ఉండి, నేను దీనుడిలా ఎలా ఉండగలను? రాజసూయ యాగ సమ యములో రాజులందరూ అశేష రత్నాభరణములు తెచ్చి ఇచ్చారు కదా! ధర్మరాజు ఐశ్వర్యాన్ని పోల్చడానికి మూడు కాలాలలో ఉన్న రాజులు సాటిరారుకదా! హరిశ్చంద్రుడు చేసిన రాజసూయ యాగము కూడా ధర్మరాజు చేసిన రాజసూయయాగము ముందు కళావిహీనమయినది కదా! రాజసూయంలో అభిషిక్తుడైన ధర్మరాజుకు సాత్యకి ముత్యాల

ఛత్రము పట్టాడు. భీమార్జునులు చామరములు వీచారు. పట్టాభి
, షిక్తులైన రాజు లందరిని తీసుకొని పోయి శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజుకు
మొక్కించాడు. అది చూచి మా ముఖములు వెల వెల పోతుంటే,
శ్రీకృష్ణుడు, సాత్యకి, ద్రౌపది అదేపనిగా ఆనందంతో నవ్వుకున్నారు. నేను
పాండవుల విభవమును చూచి సహించలేను" అని అన్నాడు.

అప్పుడు శకుని ధృతరాష్ట్రునితో ఇలా అన్నాడు. " ధర్మరాజు
జూదప్రియుడు. అందులో ఉన్న కపటము తెలియని వా డు. నేను
అక్షవిద్యలో నేర్పరిని. నేను ధర్మజుని అక్రమముగా ఓడించి అతని
విభవమునంతయూ సుయోధనుని హస్తగతము చేస్తాను. అని
అన్నాడు.

సుయోధనుడు సంతోషించి " తండ్రీ! మీరు దీనికి అంగీకరిం
చండి!" అని ప్రాధేయపడ్డాడు.

" విదురుడు చాలా దూరదృష్టి కల వాడు. నీతికోవిదుడు. మీ
ఇరువురి క్షేమం కోరే వాడు. అతనితో చర్చించి నిర్ణయం తీసుకుం
దాము" అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

"తండ్రీ తమరికి తెలియనిదేమున్నది. విదురుడు పాండవ
పక్షపాతి. అతడు ఈ ప్రయత్నానికి అంగీకరించడు. కాబట్టి తమరు ఈ
ప్రయత్నానికి అంగీకరించండి. లేనియడల నేను అగ్నికి ఆహుతి
అవుతాను. మీరు మీ విదురుడు సుఖంగా ఉండండి" అని అన్నాడు
దుర్యోధనుడు అమితమయిన దు:ఖంతో.

జూదము తగదని ధృతరాష్ట్రుని మనసులో ఉన్నప్పటికినీ కుమా రు నికి సంతోషం కలిగించడానికి ఒక సభను నిర్మించడానికి ఏర్పాట్లు చెయ్యమన్నాడు. ఒకనాడు విదురునితో సుయోధనుని అభిప్రాయం చెప్పాడు.

దానికి విదురుడు " దీనికి నేను అంగీకరింపను. పాండవులకు, కౌరవులకు విరోధం కలిగించడానికి నువ్వు ఎలా ప్రయత్నిస్తున్నావు. జూదం ఎంతటి శాంతస్వభావులకయినా విరోధం కలిగిస్తుంది. పాండవులు కౌరవులు కలిసి ఉండేట్లుచెయ్యి" అని అన్నాడు విదురుడు.

" విదురా! నీవు అనవసరంగా అనుమాన పడుతున్నావు. మీరు, భీష్ముడు ఉండగా అన్నదమ్ముల మధ్య విరోధం ఎందుకు ఏర్పడుతుంది. కాబట్టి నీవు ఈ జూదానికి అంగీకరించు. నీవు ఇంద్రప్రస్థానికి పోయి ధర్మరాజును తోడ్కొనిరా!" అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

విదురుడు ఈ విషయాన్ని భీష్మునికి చెప్పాడు. ఇక్కడ ధృత రాష్ట్రుడు కూడా దుర్యోధనుని చూచి " కుమారా! ఈ జూదం ఎందుకు! దీని వలన మీలో విరోధము పుడుతుంది. మీ మధ్య విరో ధము ఈ భూమిమీద జనులకు కీడుచేస్తుంది. విదురుడు కూడా జూదం సమ్మతం కాదు అని అన్నాడు. ఈరాజ్యాన్ని మీరు ఇరువురూ పాలించుకోండి. ధర్మరాజు సంపద కంటే నీకు ఐదు రెట్లు సంపద ఉన్నది. నీవు కూడా ఒక యాగం చెయ్యి. నీకు కూడా రాజులందరూ లెక్కలేనన్నికానుకలు ఇస్తారు." అని చెప్పాడు.

కాని దుర్యోధనుడు వినలేదు. " ఓ మహారాజా ధృతరాష్ట్రా! ధర్మరాజు జూదం ఆడుతుండగా చూడటం ఒక మహాయజ్ఞము. నేను సకలైశ్వర్యములు పొందడానికి అదే ఉపాయం. మీకు ఒక విషయం చెబుతాను. వినండి. మీరు అందరూ హస్తినాపురానికి వచ్చిన తదుపరి నేను మయసభను చూడటానికి అక్కడే ఉన్నాను. మయసభలో నేను అమితమయిన పరాభవానికి గురి అయ్యాను. నా పరాభవాన్ని చూచి చెలికత్తెలతో ఉన్న పాంచాలి నవ్వింది. ఆ సభలో నేను పడ్డ భంగపాటు నా మనస్సులో బాణంలా గుచ్చుకుని బాధ పెట్టుచున్నది. మనము మన శత్రువులైన పాండవుల వృద్ధిని ఉపేక్షించిన అది మనలను నాశనం చేస్తుంది. కావున పాండవుల ఐశ్వర్యాన్ని ఎలాగైనా అపహరించాలి. అప్పుడు గాని నా హృదయానికి ఉపశమనము కాదు." అని అన్నాడు దుర్యోధనుడు.

వెంటనే శకుని అందుకొని "సుయోధనా! ఎలాంటి సైన్యం లేకుండా, యుద్ధము చెయ్యకుండా, రక్తపుబొట్టు కిందపడకుండా, కేవలం పాచికలు దొర్లించి, సునాయాసంగా పాండవుల సంపదలు హరించి నీకు ఇచ్చెదను. నీవు దు:ఖించకు. ధర్మరాజును జూదానికి పిలిపించు. జూదం తో కాకుండా వేరేవిధంగా పాండవుల సంపద అపహరించడం ఎవ్వరితరమూ కాదు" అని అన్నాడు శకుని.

ఎవరు ఎన్నిచెప్పినా ధృతరాష్ట్రుడు జూదానికి ఇష్టపడలేదు. "మీరు ఎన్ని చెప్పినా నేను వినను. విదురుడు మంచి చెడ్డలు తెలిసిన వాడు. నీతికోవిదుడు. జూదం ఆడటం అనర్థహేతువుఅని చెప్పాడు. అతని మాట ప్రకారం నేను నడచుకుంటాను. కాబట్టి జూదం మాట వదలి ఎప్పటి మాదిరి ఉండు" అని అన్నాడు ధృతరాష్ట్రుడు.

"తండ్రీ! విదురుడు ఎల్లప్పుడూ పాండవుల పక్షపాతి. పక్షపాత బుద్ధితో ఉన్న విదురుడు మనకు ఆప్తుడు ఎలా అవుతాడు? జూదం పురాణ కాలంలోకూడా ఉన్నది. స్నేహంతో ఆడుకునే జూదంలో దోషం లేదు. కాబట్టి జూదం ఆడటానికి శకునికి అనుమతి ఇవ్వండి. ధర్మనందనుని పిలిపించండి" అని అన్నాడు దుర్యోధనుడు.

ధృతరాష్ట్రుడు ఎంతో ఆలోచించాడు. తప్పని పరిస్థితులలో ఒప్పుకున్నాడు. విదురుడిని పిలిపించాడు. "విదురా! మనము కూడా ఒక సభ నిర్మించాము కదా! దానిని చూడటానికి ధర్మరాజును అతని తమ్ములను ఆహ్వానించు. నీతో తీసుకొని రా. పొద్దుపోవడానికి అక్కడ ఉన్న వేదిక మీద దుర్యోధనునితో ధర్మరాజు జూదం ఆడతాడు" అని అన్నాడు.

విదురుడు మరలా " జూదం అనర్థము వద్దు" అని ఎన్నోసార్లు చెప్పాడు. కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది. ఇంక తప్పదనుకొని ఇంద్రప్రస్థానికి బయలుదేరాడు. ధర్మరాజు విదురుని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. విదురుడు తన రాకకు కారణం చెప్పాడు.

ధర్మరాజు విదురునితో " విదురా! మా పెదనాన్న మమ్ములను తీసుకుని రమ్మని నిన్ను పంపాడు. నీవు వచ్చినావు. సభను చూడటానికి వస్తాము కాని సభను చూచు సందర్భములో జూదము తగునా! జూదము వలన మాలో మాకు విభేధాలు రా వా ! కాని ధృతరాష్ట్రుని ఆజ్ఞ మాకు శిరోధార్యము. అందుకని మీతో వస్తాము" అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

తమ్ముళ్లతోనూ, ద్రౌపది తోనూ, ఇతర అనుచరులతో ధర్మరాజు హస్తినాపురానికి విదురునితో కలిసి వెళ్లాడు.

అక్కడ హస్తినాపురంలో, దుర్యోధనుడు, దుశ్శాసనాది కుమారులతోనూ, భీష్ముడు, ద్రోణుడు, శల్యుడు, శకుని, సైంధవుడు, అశ్వత్థామ, సోమదత్తుడు మొదలైన వారితో కలిసి ఉన్న ధృతరాష్ట్రునికి, భానుమతి మొదలయిన కోడళ్లతో కూడి యున్న గాంధారికి ధర్మరాజు నమస్కరించాడు. ద్రౌపది అందచందాలు చూచి గాంధారి కోడళ్లందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. అసూయచెందారు కూడా.

దుర్యోధనుడు తో కలిసి ధర్మరాజు, అతని తమ్ముళ్లు హస్తినలో నిర్మించిన కొత్త సభా భవనమును తిలకించారు. ఆ సభాభవనములో అందరూ సుఖాశీనులయ్యారు.

ఆ సమయములో దుర్యోధనుడు ధర్మరాజును చూచి " ధర్మజా! కొంచెంసేపు కాలక్షేపానికి జూదం ఆడుకుందాము. నీకు పాచికలు ఆడటంలో, జూదంలో ఆసక్తి కలదని విన్నాను. " అన్నాడు దుర్యోధనుడు.

దానికి ధర్మజుడు " సుయోధనా! జూదము, అందులోనూ మోసపూరితజూదము క్షత్రియ ధర్మము కాదు. రాజులు జూదము ఆడుట పాపపు పని. అందునా కుటిలమయిన వరితో జూదం తగదు. దాని వలన ఎంతటి వరైనా ధనం, ధర్మం, కోల్పోతారు. కాని ధర్మ ద్యూతములో గెలవడం పుణ్యము, కపటద్యూతములో గెలవడం మహా పాపం అని పెద్దలు చెప్పారు. " అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

అప్పుడు శకుని ధర్మజుని చూచి "ధర్మజా! ద్యూతక్రీడలో నేర్పరులు, లోకజ్ఞానం కల వా రు, మధావులు, ఎంతో పేరుగాంచిన సుక్షత్రియులు, రాజనీతి తెలిసిన తమలాంటి వా రు జూదమును నిందించుట తగునా. అయినా బలహీనులయిన వా రు, బలవంతులను ఓడించాలంటే మాయలు చేయుట పరిపాటికదా తమరికి తెలియనిది ఏమున్నది. అయినా తమరు ఈ ద్యూతక్రీడకు భయపడినతో మాని వేద్దాము" అని అన్నాడు శకుని.

"శకునీ! బలవంతంగా ద్యూతానికి పిలువబడ్డాము. ఆడక తప్పుతుందా! ఎక్కువగా మాట్లాడటం ఎందుకు? కానివ్వండి." అన్నాడు ధర్మరాజు.

జూదమాడటం తప్పు అని తెలిసికూడా తప్పని సరి పరిస్థితులలో అంగీకరించాడు ధర్మరాజు. అక్కడున్న శకునిని, వివింశతిని, చిత్రసేనుని, వికర్ణుని చూచి "వీరిలో నాతో ఎవరు ద్యూతమాడెదరు" అని అన్నాడు ధర్మరాజు.

అంతలో దుర్యోధనుడు "ధర్మజా! నా పక్షాన శకుని జూదం ఆడుతాడు. అతడు ఒడ్డిన ధనరాసులు అన్ని నీవి" అన్నాడు.

"ఒకరి కోసం మరొకరు ఆడటం ఏమిటి ఇది అక్రమము" అని అనుకొన్నాడు ధర్మజుడు.

చేసేది లేక తన చేతి రత్నఖచిత కంకణాలు ప్రధమంగా పణంగా పెట్టాడు. జూదం స్నేహపూరితంగా సాగుతూఉంది. భీష్ముడు,

ధృతరాష్టుడు, విదురుడు, కృపాచార్యుడు, ద్రోణుడు, అశ్వత్థామ వికల మయిన మనస్సులతో చూస్తున్నారు.

శకుని, తాను చేయించుకున్న ప్రత్యేకమయిన పాచికలతో జూదం ఆడుతున్నాడు. గెలుస్తున్నాడు.

ధర్మరాజులో మత్సరం పెరిగింది. ఒకదాని వెంట ఒకటి పందెం ఒడ్డుతూ ఓడిపోతున్నాడు. బంగారు భాండాగారాలు, వజ్ర, రత్న భాండా గారాలు, బంగారు నిధులు, అశ్వములు, ఏనుగులు, సేవకులు, దాస దాసీజనములు, జాతి గుర్రాలు, గోవులు, సేనావహిని, అన్నింటిని ఒకటి వెంట ఒకటిగా ఒడ్డి ఓడిపోయాడు.

ఇది చూచి విదురుడు ధృత రాష్ట్రునితో " దుర్యోధనుడు పాపాత్ముడు. వీడివలన కురు వంశం పాపంతో నిండబోతోంది. పాండవులు పరాయి వాళ్లుకారు కదా! దుర్యోధనుని నివారించు. ధర్మాన్ని రక్షించు. ఈ భూమిమీద ప్రజలను కాపాడు. పెద్దయుద్ధం నివారించు. దుర్యోధనుని బహిష్కరించు. ధర్మాన్ని కాపాడు. నీ కుమారుడు ధనం మీద అత్యాశతో బలవంతులతో యుద్ధానికి కాలు దువ్వు తున్నాడు. ఇంక ఉపేక్షింపకు. ఈ దుర్మార్గపు జూదాన్ని ఆపు" అని అన్నాడు.

పుత్రులమీది మమకారంతో ధృతరాష్ట్రుడు మౌనంగా ఉన్నాడు. అప్పుడు విదురుడు దుర్యోధనుని చూచి " సుయోధనా! నీవు ఈ ప్రకారంగా శకుని సహకారంతో పాండవుల సంపదను కొల్లగొడుతుంటే ప్రజలు నిన్ను ఛీ కొట్టరా? ఇలా మోసం చెయ్యటం మంచిదా?"అని

అన్నాడు.

అప్పుడు సుయోధనుడు విదురుని చూచి కోపంతో "విదురా! నువ్వు ఎప్పుడూ పాండవుల పక్షాన్నే మాట్లాడతావు. నువ్వు మాఇంట్లో ఉంటే విషసర్పం ఉన్నట్లే. శత్రువుల సంపదను సులభమయిన ఉపాయా లతో అపహరించటం రాజధర్మం. కాబట్టి మాకు బుద్దులు చెప్పవద్దు." అని విసుక్కున్నాడు.

"సుయోధనా? నీకు చెడ్డ మాటలే ఇంపుగా ఉంటాయి. కాని మేలు చేసే మాటలను బలవంతాగా నయినా చెప్పాలి అందుకని చెప్పాను. మరల చెపుతున్నాను. పాండవులతో వైరము మంచిది కాదు" అని అన్నాడు.

ఇంతలో శకుని ధర్మరాజును చూచి "ధర్మజా! నీవు నీ సంపద నంతా పందెములో ఒడ్డి ఓడావు. తరువత పందెం ఏమిటి?" అని అడి గాడు.

అప్పటికే ధర్మరాజు ద్యూత వ్యసనానికి బానిస అయ్యాడు. తన సమస్త రాజ్యాన్ని ఒడ్డి ఓడిపోయాడు. తరువాత, బ్రాహ్మణులకు, దేవా లయాలకు ఇచ్చిన భూములు తప్ప మిగిలిన సమస్త ఆస్తులను ఒడ్డి ఓడిపోయాడు. తన తమ్ములు నలుగురిని పందెంగా ఒడ్డి ఓడి పోయాడు. ఆఖరున తనను తాను ఒడ్డుకున్నాడు. ఓడిపోయాడు.

అప్పుడు శకుని చూచి "ధర్మజా! అదేమిటి ధర్మజా! నిన్ను నువ్వు ఏల పందెంలో ఒడ్డుకున్నావు? నీవద్ద ఒడ్డడానికి మరొక ధనం

ఉందిగా మరచి పోయావా ? నీ భార్య ద్రౌపది నీధనం కాదా?" అని శకుని ఎత్తి పొడిచాడు.

అప్పుడు మరల పాచికలు అందుకున్నాడు ధర్మరాజు.. తన భార్య ఐన ద్రౌపదిని జూదంలో పణంగా పెట్టాడు. మరల ఓడిపోయాడు. అప్పుడు ఆట చాలించాడు.

ఇది అంతా చూస్తున్న భీష్మ ద్రోణులకు నోట మాట రాలేదు. విదురు దు:ఖిస్తున్నాడు. దుశ్శాసనుడు, కర్ణుడు, సైంధవుడు ఆనం దంతో ఒకరి ముఖాలు ఒకరు చూచుకున్నారు.

అప్పుడు ధృతరాష్ట్రునికి తెలివి వచ్చింది. " విదురా ఏమయింది? ఎవరెవరు ఏయే పందాలు ఒడ్డారు?" అని అడిగాడు.

అప్పుడు దుర్యోధనుడు విదురుడిని చూచి " నా ఇల్లు తుడువ డానికి దాసి ద్రౌపదిని పిలుచుకొని రా!" అని ఆజ్ఞాపించాడు.

" ఛీ! నీవంటి మూర్ఖుడు లేడు. అయినా ఇలాంటి పనికి నన్ను పంపుతారా. ద్రౌపది ఎవరు? సమస్త భూమండలానికి పట్టమహిషి. ఆ సాధ్విని అవమానిస్తారా?" అని అన్నాడు.

అప్పుడు సుయోధనుడు ప్రాతిగామి అను సూతనందనుని పిలిచి " నీవు పోయి ద్రౌపదిని సభకు తోడ్కొనిరా!" అని ఆజ్ఞాపించాడు.

పాతిగామి ద్రౌపది వద్దకు పోయి " అమ్మా! ధర్మరాజు జూదంలో

సమస్త సామ్రాజ్యాన్ని, తమ్ములను, తనను, నిన్ను ఒడ్డి ఓడి పోయాడు. దుర్యోధనుడు నిన్ను సభకు తీసుకొని రమ్మని నన్ను పంపాడు. పదమ్మా పోదాము" అని అన్నాడు.

దానికి ద్రౌపది " అయ్యా! ఏ యుగంలో అయినా ఇలాంటి చెడ్డజూదగాడు, తన భార్యను ఒడ్డి ఓడిపోయిన వా డు ఉన్నాడా? ధర్మరాజు ఇలా చేశాడా? అయినా తను కూడా ఓడి పోయినాడు అంటున్నావు. ముందు తాను ఓడి నన్ను ఓడాడా? లేక ముందు నన్ను ఓడి తాను ఓడాడా? అనే విషయం నీకు తెలుసా? నీకు తెలియకపోతే ఆ జూదగాడిని అడిగి తెలుసుకొని వచ్చి నన్ను తీసుకొని పో!" అని అన్నది.

ప్రాతిగామి తిరిగి వచ్చి అదే విషయాన్ని అందరికి చెప్పాడు. దానికి సుయోధనుడు "ఇది సమాధానం చెప్ప వీలుకాని విషయం. ఇక్కడి కే వచ్చి అడగమను. నీవు పోయి ద్రౌపదిని తీసుకొని రా!" అని పంపాడు.

" అమ్మా నీవు అడిగిన విషయాన్ని తెలుసుకోడానికి నిన్ను అక్కడి కే రమ్మన్నారు. రా అమ్మా!" అని అన్నాడు.

చేసేది లేక ద్రౌపది, ఏక వస్త్రంతో సభకు వచ్చింది. ధృతరాష్ట్రుని పక్కన నిలబడింది. ద్రౌపది దుస్థితి చూచి పాండవులు తలలు వంచు కున్నారు.

అప్పుడు సుయోధనుడు దుశ్శాశనుని చూచి "నీవు పోయి ద్రౌపదిని ఇక్కడకు తీసుకొని రా!" అని అన్నాడు.

అప్పుడు ద్రౌపది ఒక్క పరుగున గాంధారి పక్కకు పోయి నిల బడింది.

అది చూచి దుశ్శాశనుడు, "నువ్వు ఎక్కడికి పోతావు నిన్ను శకుని జూదంలో గెలిచాడు. నువ్వు సుయోధనుని సొత్తు అయినావు. నీ భర్తలు నిన్ను, తమను, రాజ్యాన్ని జూదంలో ఓడిపోయారు" అని అంటూ దగ్గరకు వచ్చాడు.

"అయ్యా నేను రజస్వలను. ఏకవస్త్రను. నన్ను ముట్టవద్దు. సభలోకి రాలేను" అని అన్నది.

దానికి దుశ్శాసనుడు నవ్వి "నీవు ఏక వస్త్రవయినా, విగత వస్త్ర వయినా రాక తప్పదు నేను నిన్ను తీసుకొని పోతాను" అంటూ దుశ్శాశనుడు ద్రౌపది కురులు పట్టుకొని ఈడ్చుకుంటూ బలవం తంగా సభలోకి తీసుకొని వచ్చాడు.

అప్పుడు ద్రౌపది సభలో ఉన్న కురు వంశ పెద్దలను చూచి "అయ్యా! ఈ దుశ్శాసనుడు నన్ను ఈ సభకు ఈడ్చుకొని వచ్చాడు. మీరందరూ చూస్తూ ఉండగా అవమానించాడు. అధర్మం పెరిగి పోయింది" అని అంటూ భయంతో మనసులో శ్రీకృష్ణుని ధ్యానించింది.

ఇది అంతా చూచి భీముడు ధర్మరాజును చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఓ ధర్మరాజా! ఈరాజ్యము, నీ తమ్ములము నీ వశంలో ఉన్నాము కాబట్టి మమ్ములను జూదంలో ఒడ్డావు ఓడావు. అది ఉచితము. కాని ద్రుపదరాజ పుత్రిని జూదంలో పణంగా పెట్ట తగునా?

దాని వలననే కదా ద్రౌపది అవమానాల పాలయినది. జరుగుతున్నది అధర్మ ద్యూతము అని తెలిసి నువ్వు జూదం ఆడావు. నీ చెయ్యి కాల్చాలి కదా!" అని కోపంతో అన్నాడు.

అప్పుడు అర్జునుడు భీముని చూచి, "అన్నయ్యా! స్నేహంగా ఆడు కొనే జూదానికి, ధర్మయుద్ధానికి పిలిస్తే పోకుండా ఉండకూడదు అనే ధర్మాన్ని పాటించి వచ్చాడు ధర్మరాజు. . కాని దైవం విపరీత్యమయింది. ఏమి చేస్తాము." అని అన్నాడు.

అప్పుడు వికర్ణుడు(సుయోధనుని తమ్ముడు) సభాసదులను చూచి ఇలా అన్నాడు. "ఈ సభలో ఉన్న కురు వృద్ధులు, గురువులు, పెద్దలు అందరూ మౌనంగా ఉన్నారు. కనీసం మిగిలిన ధర్మజ్ఞులు అయినా ఆలోచించండి. ఇక్కడ జరుగుతున్నది ధర్మమా?" అని అడిగాడు.

ఎవరూబదులు చెప్పలేదు. అప్పుడు వికర్ణుడు మరల ఇలా అన్నాడు " నేను ఇక్కడ ధర్మనిర్ణయం చేస్తాను. జూదము, వేట, మద్యపానము, అతిగా తినడం ఈ నాలుగూ దుర్వ్యసనాలు. వీటిలో చిక్కిన మానవుడు ధర్మం తప్పి ప్రవర్తిస్తాడు. అలాంటి మానవులు చేసే పనులు లెక్కలోకి రావు. ఒక జూదరి చేత పిలువబడిన, వ్యసన పరుడయిన, మరో జూదరి ధర్మరాజు, జూదంలో ఓడి పోయిన ధర్మరాజు, పాండవుల కందరికి ఉమ్మడి ధనమయిన ద్రౌపదిని పణంగా పెట్టాడు. ఓడాడు. కాబట్టి ఇది అధర్మము. పైగా ఏక వస్త్రను సభకు తీసుకు రావడం అన్యాయం." అని అన్నాడు వికర్ణుడు.

దానికి కర్ణుడు వికర్ణుని చూచి ఇలా అన్నాడు. "చిన్న వాడివి. ఎవ్వరూ తెలుసుకోడానికి ఇష్టపడని ధర్మం నీవు ఎందుకు చెప్పవలసి వచ్చింది. పెద్దలు ఉన్న చోట చిన్న వారికి అధిక ప్రసంగం తగునా? ధర్మరాజు ద్రౌపదిని జూదంలో పణంగా పెట్టి ఓడిపోయాడు. ద్రౌపది ధర్మరాజు ధనము. కాబట్టి ద్రౌపది ధర్మవిజిత. లేకపోతే పాండవులు ఎందుకు అంగీకరిస్తారు. ద్రౌపది పెక్కుమంది భర్తలు కలది. కనుక ద్రౌపది బంధకి. అలాంటి వారిని బట్టలు లేకుండా తీసుకువచ్చినా అధర్మం కాదు" అని అన్నాడుకర్ణుడు .

ఈ మాటలు సుయోధనుడు విన్నాడు. "ఆహా! బాగుంది. దుశ్శాసనా! పాండవులవి, ద్రౌపదివి వస్త్రాలు లాగి తీసుకో!" అని అన్నాడు.

ఆ మాటలు విని దుశ్శాసనుడు "ఇది ధర్మము అధర్మము" అని ఆలోచించక ద్రౌపది కట్టుకున్న చీర పట్టుకు లాగాడు. కాని విచిత్రంగా ద్రౌపది కట్టుకున్న చీర నడుము భాగాన్ని వదలడంలేదు. అలాంటి చీరలే లాగుతుంటే వస్తున్నాయి. విప్పినచీరలు గుట్టలా పడ్డాయి. కాని ద్రౌపది నడుము మీద చీర అలాగే ఉంది. ఇది చూచి దుశ్శాసనుడు సిగ్గుతో తలవంచుకున్నాడు.

ఇదంతా చూచి భీముడు కోపించి సభలో ఇలా అన్నాడు. "కురు వృద్ధులు, బంధువులు, అనేకమంది చూచు చుండగా, ఈ ప్రకారం ద్రౌపదిని అవమానం చేసిన దుశ్శాసనుని, సుయోధనుడు చూస్తూ ఉండగా, యుద్ధంలో ఘోరంగా చంపి, అతని వక్షస్థలం చీల్చి, రక్తం తాగుతాను. ఇలా చేయక పోతే నేను నా పితృ పితామహులకు

పుట్టలేదు" అని భీముడు భీకరమయిన ప్రతిజ్ఞ చేసాడు.

సభలోని అందరూ "కుమారుడి మీద ప్రేమతో ధృతరాష్ట్రుడు ద్రౌపది అడిగిన దానిని ఉపేక్షించాడు" అని అనుకన్నారు.

అప్పుడు విదురుడు లేచి అందరిని శాంతపరిచి "అందరూ ద్రౌపది అడిగిన దానిని గురించి ఆలోచించండి. ఈ వికర్ణుడు చిన్న అయినా బృమస్పతిలా ధర్మం మాట్లాడాడు. ధర్మం తెలిసి కూడా, ఏదయినా లాభాన్ని ఆశించి కాని, లోభంతో కాని, పక్షపాతంతో గాని మరొక విధంగా పలికితే అది అసత్య దోషం అవుతుంది. పూర్వం ప్రహ్లాదుని కొడుకు విరోచనుడు, సుధన్వుడు అనే బ్రాహ్మణుడు ఒక కన్య విషయంలో నేను ఎక్కువ అంటే నేను ఎక్కువ అని తగవులాడుకున్నారు. న్యాయం కోసం ప్రహ్లాదుడి దగ్గరకు పోయారు. కొడుకు విషయంలో తీర్పు చెప్పడానికి జంకి కశ్యపుని సలహా అడిగాడు ప్రహ్లాదుడు. దానికి కశ్యపుడు ప్రహ్లాదునితో ఇలా అన్నాడు. "న్యాయ మూర్తి సాక్ష్యాలను, ధర్మాన్ని అనుసరించి తీర్పు చెప్పాలి. ఎవరైనా న్యాయం కోసం సభకు వస్తే, న్యాయమూర్తి ధర్మం చెప్పాలి అలా చెయ్యకపోతే ఆ న్యాయమూర్తికి, సభాసదులకు పాపం వస్తుంది. కాబట్టి కామ క్రోధాదులకు అతీతంగా న్యాయం చెప్పు" అని అన్నాడు. ప్రహ్లాదుడు సంతోషించి, తన కొడుకు అని కూడా ఆలోచించకుండా, సుధన్వుడే గుణవంతుడు అని తీర్పుచెప్పాడు. కాబట్టి మనం ఈ నాడు ద్రౌపదికి న్యాయం చెయ్యకపోతే అందరికి పాపం వస్తుంది" అని అన్నాడు విదురుడు.

కాని దుర్యోధనునికి భయపడి ఎవ్వరూ నోరు విప్పలేదు. ద్రౌపది

సభా సదులను చూచి "నేను పాండవుల ఇల్లాలిని. లోకారాధ్యుడయిన శ్రీకృష్ణుని సోదరిని. ఇప్పుడు ఇలా అవమానింప బడ్డాను. నేను అడిగిన దానికి ఎందుకు బదులు చెప్పరు? నేను దాసినా? అదాసినా? చెప్పండి" అని దు:ఖంతో అడిగింది.

అప్పుడు భీష్ముడు "అమ్మా నీవు అడిగిన ప్రశ్నకు ధర్మరాజు ఒక్కడే సమాధానం చెప్పగలడు" అని అన్నాడు.

అప్పుడు కర్ణుడు ద్రౌపదిని చూచి "తరుణీ! ఐదుగురు భర్తల కంటే ఒక్క భర్త మంచిది కదా! జూదంలో భార్యను ఒడ్డి ఓడి పోని వ్యక్తిని భర్తగా ఎంచుకో!" అని ఎగతాళి చేశాడు. అప్పుడు సుయో ధనుడు, ద్రౌపదిని చూచి "రా! వచ్చి నా తొడమీద కూర్చో" అని సైగ చేశాడు.

అది చూచాడు భీముడు. "రాజ్యసంపద వలన కలిగిన మదంతో, నువ్వు ద్రౌపదిని తొడమీద కూర్చోమని సైగ చేసిన ఈ దురాత్ముని, నా గదతో తొడలు విరుగ గొడతాను!" అని ముందుకు ఉరికాడు.

అప్పుడు భీష్ముడు, విదురుడు, ద్రోణుడు ఇది తగిన సమయం కాదని భీముని శాంతింప చేశారు.

అప్పటికి చలించింది గాంధారి. విదురుని తీసుకొని ధృతరాష్ట్రుని వద్దకు వచ్చింది. ద్రౌపదికి జరిగిన అవమానాన్ని వివరించింది. ధృతరాష్ట్రుడు కుమారుని పిలిచాడు. "సుయోధనా, పాండవ పట్టమహిషిని ఇలా అవమానించడం తగునా? నీకారణంగా

పాండవులు ఎంతో దు:ఖితులయ్యారు. అని ద్రౌపదిని పిలిచాడు. "అమ్మా ద్రౌపదీ! నా కోడళ్లందరిలో నీవు గౌరవింప తగిన దానివి. నీకు ఏమి కా వా లో కోరుకో ఇస్తాను" అని అన్నాడు.

అప్పుడు ద్రౌపది, "ముందు నా భర్తను దాస్యంనుండి విముక్తుని చెయ్యండి." అని అడిగింది. ధృతరాష్ట్రుడు అలాగే అన్నాడు. ఇంకో వరం కోరుకోమన్నాడు.

"ధర్మరాజు నలుగురు తమ్ములను దాస్యవిముక్తులను చెయ్యండి. వారి వారి ఆయుధాలు, గృహాలు ఇప్పించండి." అని అడిగింది.

" సరే ఇచ్చాను. ఇంకో వరం కోరుకో!" అని అడిగాడు.

అప్పుడు ద్రౌపది " వై శ్యసతి ఒక వరము, క్షత్రియ సతి రెండువరాలు, శూద్రసతి మూడువరాలు, కోరుకోవచ్చును. కాబట్టి నేను ఇంక వరాలు కోరరాదు" అని బదులు చెప్పింది.

తనకోడలి ధర్మనిరతికి ఎంతో సంతోషించాడు ధృతరాష్ట్రుడు. ధర్మరాజును, భీమాది సోదరులను పిలిపించాడు. ధర్మరాజు జూదంలో పోగొట్టుకున్న రాజ్యాన్ని, సమస్తసంపదలను తిరిగి ఇచ్చాడు. " నేను బుద్ధిలేక జూదాన్ని ఉపేక్షించాను. నేను అల్పబుద్ధిని. పైగా వృద్ధుడను. మీ తల్లి గాంధారిని చూచి దుర్యోధనాదులు మీ పట్ల చేసిన చెడ్డపనులు మనసులో పెట్టుకోవద్దు. మీరు ఇంద్రప్రస్తానికి పోయి హాయిగా రాజ్యం చేసుకొండి" అని దీవించాడు.

అప్పుడు భీముడు " సతి కారణంగా పాండవులకు రాజ్యం సంప్రాప్తించింది అనడం కంటే మరొక కష్టం ఏముంటుంది. వీరందరిని యుద్ధంలో ఓడించి మా రాజ్యం తీసుకుంటాను" అని అన్నాడు.

ధర్మరాజు భీముని వారించాడు. అందరూ ఇంద్రప్రస్థానికి వెళ్లారు. దుర్యోధనుడు, కర్ణుడు, శకునితో ఆలోచించాడు. ధృతరాష్ట్రుని దగ్గరకు వచ్చాడు.

"తండ్రీ! శత్రువులను చంపడం వివేకము అని దేవగురువు చెప్పాడు. పాండవులు మనకు శత్రువులు. ఎంత చేసినా పాండవులకు మనం మంచి వాళ్లము కాము. మనం వాళ్లను విడిచి పెట్టి తప్పు చేశాము. గాండీవం అర్జునుడు, గదను భీముడు, నకుల సహదేవులు కత్తులు పట్టితే గెలవడం కష్టం. కాబట్టి పాండవులను మరల జూదానికి పిలిపించి, జూదం ఆడించి, నిర్వాసితుల చెయ్యడం తక్షణ కర్తవ్యం." అని అన్నాడు.

దానికి ధృతరాష్ట్రుడు ఒప్పుకున్నాడు. మరల జూదం ఆడటానికి ధర్మరాజును పిలుచు కొని రమ్మని ప్రాతిగామిని పంపాడు. తండ్రి ఆజ్ఞ దాటరాదని మరల ధర్మరాజు జూదానికి వచ్చాడు. అందరూ కూర్చున్నారు.

అప్పుడు శకుని ధర్మరాజుతో ఇలా అన్నాడు. "ధర్మజా! ధృతరాష్ట్ర మహారాజు మీరు పోగోట్టుకున్న రాజ్యాన్ని సమస్త సంపదలు ఇచ్చాడు. ఇంక అవి జూదంలో పెట్టడం తగదు. ఇప్పుడు ఒక వినూత్నమయిన

పందెం. ఓడిన వారు, వల్కలములు ధరించి, కందమూలములు, ఫలములు తింటూ, పన్నెండేళ్లు వన వాసము చెయ్యాలి. తరు వాత, పదమూడవ ఏడు జనపదంలోనే అజ్ఞాతంగా బతకాలి. ఆ అజ్ఞాతంలో బయటపడితే మరల 12 ఏళ్లు అరణ్య వాసం ఒ క ఏడు అజ్ఞాతవసం చెయ్యాలి. ఇదీ పందెం. మీకు ఇష్టం అయితే జూదం ఆడుదాము." అని అన్నాడు.

"సరే!" అన్నాడు ధర్మరాజు. జూదం ఆడాడు ఓడిపోయాడు. పాండవులు అరణ్యానికి పోవడానికి సిద్ధంఅయ్యారు.

పాండవులు భీష్మ, ద్రోణ, కృపా చార్యుల వద్ద సెలవు తీసుకున్నారు. తల్లి కుంతీ దేవి వద్దకు వచ్చారు.

"పుత్రులారా! ఇలాంటి దుస్థితి చూడాల్సి వస్తుందని మీ తండ్రి, మాద్రి ముందే స్వర్గానికి పోయారు. నేను దురదృష్టవంతురాలిని. శ్రీకృష్ణా! నా కుమారులను కాపాడు!" అని ప్రార్థించింది.

కొడుకులను కోడలిని దీవించి పంపింది. అందరూ అడవులకు పయనం అయ్యారు.

కోపం నిండిన తన చూపుల వలన జనం దహించబడతారని, ధర్మరాజు ముఖానికి వస్త్రము అడ్డపెట్టుకున్నాడు. ఎట్టకేలకు యుద్ధంలో తన బాహు బలాన్ని ప్రదర్శించే అవకాశం వచ్చిందని, భీముడు రొమ్ము విరుచుకుంటూ నడుస్తున్నాడు. ఇంతకంటే ఎక్కువగా శరసంధానం చేసి శత్రువులను హతమారుస్తాను అని అర్జునుడు

ఇసుకను చేతితో నేలమీద చల్లుతూ నడుస్తున్నాడు అర్జునుడు. తమ అంద చందాలు చూసి జనులు దుఃఖపడతారని, నకుల సహదేవులు మలిన దేహాలతో నడుస్తున్నారు. తడిసిన బట్టలతో, విడిన కురులతో, దుఃఖిస్తూ , భర్తలను పోగొట్టుకొని కౌరవుల భార్యలు కూడా తన మాదిరి రాజ్యం వదలి పోతారని, ద్రౌపది పాండవుల తో నడిచింది. పాండవులతో పాటు పురోహితుడు ధౌమ్యుడు, వేలాది బ్రాహ్మణులు పాండవులను అనుసరించారు. ఆ ప్రకారంగా, పాండవులు అరణ్యాలకు పయనమయ్యారు.

మహాభారతము,
సభాపర్వము ద్వితీయాశ్వాసము
సమాప్తము.